

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

S přílohou: Knihovna Vychovatelských Listů.

Jak lze škole působiti k tomu, by žáci i mimo školu se slušně chovali.

Píše starý učitel.

Chceme-li o věci této obšírněji se rozhovořiti, nutno jest, abychom předem uvážili, co vlastně my vychovatelé slušností rozumíme. Další návod o působení ke slušnému chování mládeže zvláště školní vyplyne z toho.

Slušnost jest přiměřený vnější projev skromného, obětavého a příznivého smýšlení. Jest to výsledek výchovy. A jelikož děti nejsou ještě vychovány, nýbrž se ještě vychovávají, nelze u dětí ve všem všude očekávati, aby se slušně všude chovaly. Jako jinde při výchově tak i tuto dobrý příklad nám věc usnadňuje.

Lze pozorovati v době naší, že jména mnohých pojmu se zaměňují, že věc se nepojmenuje tak, jak by se pojmenovati správně měla. Tak i s pojmenováním slušnosti se to má. Vidíme člověka oděného v roucho novějšího střihu, nenuceně si vykračuje. My s ním nemluvíme, jej dále nepozorovali, ale říkáme, že to je slušný člověk, ač to může býti neslušný člověk. Chceme-li o člověku souditi, zda-li je slušný nebo ne, musíme jej pozorovati, znáti delší dobu. Ukvapený úsudek může býti nám nebo jemu nemilý ba i škodlivý.

Slušný člověk chová se přívětivě a to nejen ku představenému, nýbrž i ku podřízenému, nejen k bohatému ale též k chudému, nejen ku vznešenému nýbrž i k nízkému.

Slušný člověk váží si bližního, neopovrhne mrzákem, jinověrcem, jiné národnosti, vidí v každém člověku svého bližního. Slušný člověk neuráží, nevyhledává se zálibou slabé a temné stránky svého bližního, ale rád poukazuje na dobré vlastnosti svého bližního, ví dobře, že každý z nás je křehký tvor, s nímž třeba míti trpělivost.

Slušný člověk utajuje své vlastní přání, aby jen prospěl jiným, on ustupuje dávaje druhým přednost.

Z toho již vysvitá, že pravá slušnost vychází z účinné lásky k bližnímu, že jest ovocem křesťanských ctností.

Slušnost jest tedy souborem společenských pravidel, která jsou nám nutna, chceme-li býti příjemnými a prospěšnými společností lidské.

Zbožní, mravní lidé jsou z pravidla slušní, poněvadž křesťanské ctnosti mají v duši jejich sídlo.

Slušné chování vyplývá z mravouky. Naše mládež jest cvičena v náboženství, z něhož se odvozuje mravouka. Jsme-li pravými přáteli lidu našeho, jsme-li upřímnými vlastenci, jsme-li hodnými vychovateli mládeže téhož národa, k němuž se hrdě hlásíme, tu v přední řadě musí nám záleženo býti na tom, aby chovanci naši nejen dobře, ale velmi dobře, ba výtečně v náboženství vycvičení byli, aby zásady mravoučné hluboce, nezníčitelně jim v srdce vštípeny byly, by jim vždy bezpečným, jistým, bohatým zřídlem byly v životě pro jejich slušné chování. Nežádali, nehlásali, nezřizovali nadarmo věhlasní vychovatelé, jako: Komenský, Salzmann, Pestalozzi, Froebel a j. vychovávací ústavy na základě mravouky křesťanské. Vyslovili zásadu a ji též prováděli, že výchova dětí se má na základě náboženství. A neosvědčila se v životě jejich zásada na jejich chovancích?

Jest nám známo, že podstatou výchovy jest vzdělání vnitřní, rozvázání mohutností duševních a slušnost jest zevnější forma nebo-li záře dobrého vzdělání.

Drahokámen nabývá ceny právě tehdy, kdy jest vybroušen a vyleštěn, a tak také vzdělanost u člověka dochází ocenění, kdy jest ozdobena slušností.

Základní vlastnosti slušnosti jsou: pokora a skromnost, vláda duše nad tělem, láska k druhům, úcta k osobám, které svým stavem, stářím a zásluhami jsou zasloužily.

Vštěpujme proto záhy u svých chovanců pokoru a skromnost, sebezapření, lásku k bližnímu a vážnost. Vychovávati jest dílo nesnadné, obtížné, ale výsledky radostné, potěšující a oblažující. Vychovatel vědomý si svého důležitého úkolu se nedá odstrašiti různými překážkami, jest jako voják, který udatně, srdnatě kráčí proti nepříteli.

Slušnost přemáhá sobectví a pýchu, závist a lenost, pohodlnost a smyslnost.

Považme jen, že tyto necnosti se nalézají více méně u každého chovance, že to jest bejlí, které nedává rádo vzrůstu ctnosti. Naváděti tedy děti ke slušnosti jest práce dlouholetá, vyžadující stále bdělosti, trpělivosti a obezřetnosti.

Kde více učitelů spolupůsobí, musí toto spolupůsobení býti jednotné, ustálené, nesmí se zanedbávati výmluvou: „Však k tomu dohlédne ten nebo onen kolega.“ Chybou jest, že některý učitel si nevšímá žáků mimo školu, že nedbá žáků z jiných tříd, že v poradách se o neslušných žácích nezmiňuje, že se zájmem opravdovým nepracuje o povznesení slušného chování.

Dle mé dlouholeté zkušenosti třeba mládež naváděti, aby nabyla slušného chování: 1. K čistotě tělesné i duševní. 2. K pohybům těla. 3. K pozdravování. 4. K oslovování. 5. K návštěvám. 6. K jídlu. 7. K zábavě. 8. K mluvě.

Nejsou to nové věci ani neznámé, ale jsou nejčastěji učitelem zanedbány, nevšímány; nepravím každým učitelem, ale mnohým. Budiž mi dovoleno o každém bodu výše uvedeném jen stručně se zmíniti. Jest pravda neupíratelná, že škola má veliký vliv na výchovu příštích občanů. Jest svatou povinností učitelovou blahodárného toho vlivu patřičně a svědomitě využítkovati. Buďme toho pamětlivi, že všickni naši žáci budou jednou našimi soudci!

1. K čistotě. Denně před vyučováním prohlížejme žáky, zda-li jsou umyty, učešáni, nehty ostříhány, oblek neroztrhán, obuv čista. To se dějž denně nepřetržitě!

Není třeba hned trestati při zpozorování nečistoty, ale dobře jest, aby zvěděl učitel, v čem příčina vězí a dle toho své další jednání upravit. Čím menší, mladší žáčkové jsou, tím poslušnější. Pak-li tedy hned od prvního školního roku denně působí vychovatel na chovance, lze právem se domnívati, že za osm roků si zevnější čistotě navyknu. Nabyt jsem přesvědčení, že člověk dbající čistoty zevnější, zachovává si rád čistotu duše.

Prohlídka vztahujž se též na různé věci žákovy: učebnice, sešity a p. v. S čistotou kráčí ruka v ruce šetrnost a pořádek a následuje zámožnost. Není to tedy malichernost, ale věc pro příští hospodáře a hospodyně předůležitá.

Šat žákův budiž jednoduchý, slušný, nenápadný, rovněž i účes u dívek. Netrpmež u dívek příliš krátkých sukni, všelikých přívěsků. Někteří nerozumní rodiče šatí své dívky tak, že vyhlížejí jako vystrojené opičky v nějakém cirku. V případě takovém upozorněme rodiče na neslušnost takovou. Nádhera v oděvu vzbuzuje u druhých závist, nespokojenost, touhu po podobném, v dětech nádherně oděných pak pýchu, domýšlivost, opovržení s chudším, marnivost, nízkou ctižádost.

Rozvážlivé působení učitelovo i tu přivede nápravu. Rodiče všimnou si rady vychovatele svých dětí. Ale i my vychovatelé a vychovatelky budmež žákům dobrým příkladem! Vystříhejmež se každé výstřednosti v obleku a účesu. Pak-li někdo z nás myslí, že oděvem, účesem dovede patřičnou úctu a vážnost si zjednati u žáků, ten se mýlí. Žáci se mu za zády při nejmenším vysmějí. Střední cesta i tuto jest nejlepší.

2. K pohybům těla. Pohyby těla mají býti přirozené. Mládež se vůbec pružně pohybuje; klátící, váhavá, kolíhavá chůze jest jí nepřirozena; nastupování lehké a jisté, tělo vzpřímené, hlava vzhůru jest u dětí zjev milý. Kdo se nedívá nám do očí, ovšem ne drze, vyzývavě a nestydatě, ten dobrého svědomí nemá. Stud nebrání chovanci, aby se nedíval do očí nám. Při mluvení má státi rovno, ruce volně nechá viseti, v stojí spatném ale nenuceném. Při mluvení ať nekladou se ruce před ústa nebo na tvář, ať se nešklebí, nevztahuje obličej do vrásků, nedrbe se v hlavě, za ušima. Ruce ať nejsou v kapsách, pod zástěrou; ať se nepodpírá, nohy ať nejsou zkříženy a p. v.

3. K pozdravování. Za dob starších líbaly děti na potkávání ruku kmotrům, kněžím, učitelům, stařečkům. Přijdouce ze školy, z kostelů domů, líbaly ruce rodičům. Potkaly-li na návsi dospělé, pozdravily, někde zrovna zpívaly: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus.“ Pozdravený odvětil: „Až na věky. Amen.“ Šly-li děti polem a viděly lidi na blízku pracovati, řekly: „Pomáhej Pán Bůh!“ Pracující odpověděli: „Dejž to Pán Bůh!“ Vzkročilo-li dítě do domu, dalo pozdravení: „Pochválen . . .“ Tento způsob pozdravu byl tak utvrzen a ustálen mezi lidem a dětmi, že nebylo třeba k tomu žádného pobídnutí. Jen největší nepřátelé se nepozdravovali. V době naší vane ve věci té docela jiný směr. Někde děti nezdraví, někde zdraví: „Má úcta!“ — „Dobrý den!“ — „Služebník!“ Někde se kloní mlčky, někde zdraví velebného pána: „Pochválen . . .“ a učitele a jiné osoby: „Dobrý den!“ Lid si přeje a žádá, aby byl pozdravován pozdravem křesťanským: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!“ A my vychovatelé křesťanských dětí, děti našeho lidu, máme tolik taktu míti a naváděti naše chovance, aby tak pozdravovali každého! Prohřešujeme se proti své vychovatelské povinnosti, když svým chovancům zakazujeme tak pozdravovati; jsou tito děti křesťanských rodičů. Proč by žáci ve třídě nepozdravili učitele, katechetu, správce školy, industrialní učitelku, když vstoupí do třídy, pozdravem křesťanským, když tam snad sami křesťanští žáci jsou?

4. K oslovování. V dobách minulých býval na dědině a v městech každý ženatý obyvatel dětem „strýčkem“, každá provdaná nebo ovdovělá ženská „tetičkou“. „Strýček“ i „tetička“ cítili se takovým oslovením oprávněni děti od všeličehož varovati, napomínati nebo i potrestati. Poměry společenské se valně ku neprospěchu lidu i na venkově změnily. Ta tam přátelská a rodinná přichylnost, oddanost a náklonnost! Venkov se opičí po městu. Každý žádá osloven býti „pane, paní, slečna“. „Pánu“, „paní“, „slečně“ není ničehož do cizího dítko. Přišlo děvčátko k domkaři s vyřízením: „Strýčku, tatíček Vám vzkazují, že máte zítra nám tu jetel seséci.“ On: A ty, děvčátko jedno, co jsem já za „strýček“? Já jsem pán, mně říkají jiní lidé „pane“! Hleďte si ji!“ Děvče bylo jako opařeno, začervenalo se a uteklo. Za takových poměrů třeba děti upozorniti na vzrůstající se zvyk. Žádejme však, by i o nepřítomných osobách vážených a uctyhodných, když o nich mluví, připojovaly název „pan“, „paní“, „slečna“. Tedy: pan učitel, slečna učitelka, důstojný neb velebný pán, pan katecheta atd., atd. Pak-li žádá domkař titulu „pan“, netrpmež, by nyní s výsměškem se říkalo sem tam našim duchovním „panáčku“. Žáky starší třeba seznámiti s titulaturami a podávati patřičná objasnění a vysvětlení. Majíce vyučovati a vychovávat pro život, musíme mládež na tuto část nauky o společnosti lidské upozorňovati. Spravedlnost toho žádá, bychom vzdali čest tomu, komu patří. Pochlebníci cti přidávají do očí, pyšní cti ubírají nám. Tito i oni chybují a na tento nyní vzrůstající mravní pokles má se mládež upozorňovati. Není pěkné, aby lid byl podlízavý, ale nesluší se též, aby byl hrubý, neotesán, my máme vychovávat povahy přímé, poctivé!

5. K návštěvám. Jest nesprávná domněnka, že doma lze nám činiti, co chceme, že lze pustiti uzdu všem nepěkným náklonnostem, vášním. Jest to omyl veliký. Doma se máme rovněž tak chovati ve všem svém konání jako ve společnosti počestných lidí. Pak-li toho jsme pamětlivi stále, navádíme děti nejlépe, kterak se chovati mají konajíce návštěvu u příbuzných a známých.

Nejvznešenější návštěva jest návštěva chrámu Páně za příčinou obcování služeb Božích a pobožností. Jest povinností katolickou, by v neděli a ve svátek službám Božím obcova. Aby mládež této povinnosti zadost učinila, záleží na vychovatelích samých, tedy rodičích, učitelích, katechetu a chlebovárcích. Mládež musí míti před očima dobrý příklad! Starostlivý duchovní správce vykáže v kostele pro každý stav vhodné místo, žáci stojí jinde, panny jinde, mládenci též jinde, hospodáři i hospodyně sedí v lavicích též různě. Každý má své místo. To jest pro konání pobožnosti velmi důležitě. Mládež cítíc, že oči starších je spatřiti mohou, nelekne, naslouchá pozorně slovu Božím, zpívá, modlí se, nepodpírá se o zeď, nemá ruce v kapsách, nešfuchá se, nešeptá, nedává veřejného pohoršení. Kostel jest domem Božím, tam se vzdává čest, úcta a chvála Bohu, Kristu Pánu a svatým. Do chrámu vkročíme vždy s patřičnou úctou, čistě oděni.

Za dob našich stala se hospoda skoro nejdůležitější místností v obci. Neprávem! Vychovatelé mají co nejbedlivěji přihlížeti k tomu, by se tomuto zlořádu novější doby kladly meze a byli sami dobrým příkladem! Jest osvědčená pravda, že žádnému častá návštěva hospody nedonesla štěstí, blaha, spokojenosti a duševního klidu. Lid často navštěvující hospody na mravech klesá, sesurovuje se, oddává se různým vášním a nectností, ochuzuje sebe a potomky!

6. K jídlu. Vštěpujme mládeži, že pravidelná doba pro jídlo jest zdraví velmi prospěšná. Pro děti stačí, když denně 5krát jídají a sice jednou do syta při obědě. Před každým jídlem ať se pomodlí třebas krátkou

modlitbu, třebaš ať se přežehnají, ať ale počnou jísti s povznesenou myslí na Toho, od Koho vše máme! Modliti se k Bohu není neslušné, není to hanba, ale zasednouti ke stolu bez vsi modlitby, toť neslušné! Naši předkové říkávali před jídlem: „Rač Pán Bůh žehnat!“ Bylo to jistě zbožné a oprávněné přání. My přejeme dobrého chutnání, když ale Bůh nám nežehná, pak nám ani nechutná. Ke stolu ať se zasedne s čistýma rukama. Při stole měžž každý své vykázané místo. Dospělejší členové rodiny sedí výše, mladší níže. Každý jí ze své nádoby. Při jídle užívejme lžíce, nože, vidličky patřičně! V ruce držeti maso a okusovati je, toť zvyk divošský! Ať se nejí hltavě, plnými ústy a rychle!

Děti ať jí to, co se jim k jídlu předloží, ať nejsou v jídle vybíraví! Mají býti spokojeny s tím, kolik se jim dá. Děti při stálé chuti jsou zdraví!

Při stole schází se celá rodina. Tu se projednává celá domácnost, děti nemají rodičům a starším skákati do řeči, nebýti prostořekými, též se nesluší, aby jinde vypravovaly o domácích poměrech svých rodičů, tím se stávají pomluvačnými, klevetivými. Co se doma uvaří má se doma snísti!

7. K z á b a v ě. Každý se rád pobaví. Přejme mládeži školní i dospívající zábavy. Zábava ta má býti ale slušná. Při hře poznáme nejsnadněji letoru i povahu hráčovu. Praví se, že za doby naši již děti nejsou dětmi. Smutné by to bylo, neboť děti, pokud se dětmi cítí, jsou spokojeny a šťastny. Na vychovatelích jest, aby chovanci co nejdéle se cítili dětmi! Poskytujeme mládeži příležitosti k zábavám v přírodě. Žádná zábava nemá urážeti stud! Nedá se upříti, že naše vzdělané třídy jsou hodně odnárodněny a od těchto vzdělanců českých se odnárodnuje i lid venkovský. Kdo znal národní život na venkově před 50—60 lety a zná jej nyní, dá mi za pravdu. Na nás vychovatelích jest, aby různé české národní hry mládeže úplně nevymizely, aby byly všude pěstěny. Bartoš, Kulda, Sušil, Erben, Bačkora nám sebrali nevyčerpatelný poklad, jen sáhneme k němu a vymítejme ty různé hry německého, francouzského, anglického původu! Postarejme se, aby jisté národní zvyky, obyčeje, slavnosti se konaly každoročně, na př. Honění krále, Královničky; Vynášení Mařeny, Choditi s májem, Stavění máje, Obžínky a p. v. Cvičmež mládež dorůstající i dospělou obého pohlaví ve zpěvu písní národních. Jaká to krása! Když zapějí mládenci s pannami jěn jednohlasně některé národní písně, bude se to zdáti jako sbor vícehlasný. Nenahlížím, proč by nemohla si mládež dospělá zatančiti pod večer na zahradě na palouku, v háječku? Horší jsou v následcích ty muziky a noční obchůzky? Hru v karty, kostky, různé sázky netrpmež! Nedovolujmež, aby dcery, synové naši se hluboko do noci toulali, k muzice i přes pole chodili.

8. K m l u v ě. Slova jsou výrazem našich představ. Mluva projevuje naše city, naše úsudky, závěry, vůbec mluvou prozrazujeme své nitro. Po zpěvu ptáka, po řeči člověka poznáme. V učebnicích našich jest mluva vybraná, slušná, patřičná. A přece vzdor tomu, že dítě po osm roků školu navštěvovalo a mnoho set ba i tisíc pěkných, slušných i případných slov a mnoho ryze českých správných rčení si osvojilo, slyšení jest užívati slov neslušných, sprostých, ničemných. Případá to tak, jako by mládež mluvila dvěma jazyky: doma a mezi soudruhy jazykem špinavým, ve škole, až na to, kdy se poděkuje, jazykem čistým. Mládež ráda se opičí po dospělých. Slyší-li doma dítě takto sprostě, hrubě mluvíti, užívá té samé mluvy též! Navykne si hrubým, surovým výrazům a myslí, že řeč taková jest jadrná, pádná a výdatná, přesvědčující!

Svědomití vychovatelé užívající sami ve své řeči slušných slov nestrpí, by chovanci v jejich přítomnosti vyjádřovali se sprostě. Napomínají,

kárají, varují a i trestají je. Pěstujme lásku k mluvě mateřské, ukažme chovancům, jak lze to neb ono případněji říci, jak ten onen výraz jest nesprávný, nevystihující.

Navádějme chovance, by četli dobré knihy, dobré časopisy české, ať si vypisují pěkná rčení užívající jich při naskytnutých příležitostech. V sebraných pohádkách národních od Kuldy, Bož. Němcové, v „Babičce“ od téže jest nevyčerpatelná studnice krásných rčení.

Upříti se nedá, že za dob našich dům otcovský po většině se nestará o výchovu mravní svých dítek. Vše se ponechává z pravidla škole a společnosti. Škola sice dává návod a základ k dobré výchově, ale stojí skoro osamocena v tom víru dnešních zapletených společenských a politických poměrů a vliv její bývá zeslabován, ale vzdor tomu všemu přece vliv školy jest blahodárný a zjevný.

Jistě se nemyslí, aby učitel chovance stopoval, co činí mimo školu, aby chovance vybízel, by mu podávali zprávu, co ten nebo onen vyvedl. Takové jednání by navádělo k přetvářce, k udavačství, k pokrytectví a k nedůvěře.

Učitel jest se žáky denně ve styku, dozví se bez všelikého dotazování, jak ten neb onen se choval snad neslušně na ulici v poli a jinde.

A tu nastává mu úkol, aby uměl posouditi, jak velice se žák provinil proti slušnosti. Vychovatel sám musí býti slušným ve všem svém chování, musí znáti skrz na skrz duši dětskou, musí znáti lidové obyčeje, zvyky, musí se dobře upamatovati sám na svá mladá léta a teprve potom po uvažování všeho toho lze mu vyřknouti ortel nad svým chovancem! Uvažme dále, že chovanec jest myslí těkavé, nepozorné, nevšímavé, dovádivé, že žije v poměrech nepříznivých, okolí jeho že jest hrubé, pokazené. Takové dítě jednající proti slušnosti napomeneme a poklesek mu vysvětlíme.

Jinak se to má však se žákem dospělejším, který ze zlomyslnosti, vzdorovitosti, urputnosti, závisti, domýšlivosti, z necudnosti atd. nějaké neslušnosti se dopustil. Tu třeba již náležitě nápravy. Nepromiňme vůbec žádnou neslušnost nikdy a nikomu. Nedocílíme-li nápravy po dobrém, tu se dorozumějme s domem otcovským. A jelikož mají všickni učitelé povinnost dozírati k chování žáků, má třídní učitel při poradě o těžším provinění žáků ve příčině neslušného chování zevrubnou zprávu podati, aby také jiní učitelé byli na takového žáka upozorněni. Pak-li takový žák sezná, že všickni učitelé ví o jeho vadě, má-li cit, jistě se hanbí a vystříhá se poklesku po druhé. Některý učitel se domnívá, kdyby v poradě o svých žácích neslušných mluvil, že tím se jaksi obviňuje ze špatné kázně; domněnka taková není správná, učitel jest povinen podávati zprávu o své třídě při poradách jak ve příčině prospěchu, pilnosti tak i mravů a jednotné působení všech učitelů jest pro školu vydatné i prospěšné. Každý zkušený vychovatel ví, že některý „ročník“ žáků jest nepodařený, že vzdor všeliké námaze, píli, vytrvalosti, příčinlivosti, svědomitosti učitelově zůstávají mnozí žáci zpátky, někteří mu nepřestávají „píti krev“. Jsou to děti zanedbané z domu otcovského, nemající citu aneb mající cit tupý. Takové dítě dopouští se ze zlomyslnosti všelikých neslušností a to jmenovitě jsouc na ulici ve společnosti jiných dětí. V případě takovém přičiňme se, aby dítky s takovým dítkem neobcovaly, by se mu vyhýbaly, ho se stranily. To jest trest velmi citelný a vede k nápravě do jisté míry.

Nežádá to po nás jen mravouka, žádá to i naše povolání, abychom všude zamezovali neslušné chování svých chovanců. Mnohdy dostačí jen mrknutí okem, mnohdy ovšem i trknutí. Řídí se to místem a také probuzeným citem žakovým.

Jest věc známá, že chovanci se nejochotněji podrobí svému vychovateli, že všeliké napomenutí, pokárání snese mlčky od něho, ale sotva od druhého. Z důvodu toho není vždy radno, aby jiný učitel pokáral žáka pro neslušnost hned na místě, když tento jmenovitě se nachází ve společnosti jiných. V takovém dospělejším chovanci probudí se vzdor, odpor, prudké zahanbení a dá se strhnouti snadno k nerozváživému nějakému skutku vychovatele urážejícímu, autoritu jeho podkopávajícímu. Stalo se již všelico! Vychovatel musí míti takt a trpělivost a pak musí znáti své chovance.

Při výchově jsou také důležité: pochvala a hana. Chválí i hani se lidé dospělí, pro chválu přinášejí lidé oběti všeliké. Jest to přirozené, že naší samolásce a samolibosti chvála každá lichotí, že snahu, tížádnost vzpružuje. Proč bychom toho důležitého prostředku vychovávacího neužívali?

Náš školní řád zrovna vybízí, abychom více užívali pochvaly. Chvalme slušně jednající chovance. Připomínám jen ten nejobyčejnější zjev: Potkají děti neznámou osobu, pozdraví ji zdvořile. Tato poděkuje a připojí jen: „To jsou hodné děti!“ Toto uznání vykonané slušnosti těší děti velice a utvrzuje je, by vždy zdvořile zdravily. Navádějme chovance, aby si všímali jiných a posoudili, zda-li slušně jednali. Od útlého mládí býváme však naváděni, bychom jen to zlé posuzovali a pravý následek toho je, že na bližním tolik chyb a vad vidíme! Hledme, abychom měli oči otevřeny též pro to dobré u svého bližního! Přivádějme žáky k tomu, aby láska k bližnímu se v nich rozvíjela, otužovala a aby v životě svém se řídili zákonem Kristovým: „Miluj bližního svého jako sebe samého!“

Těší nás víra jenom posmrtným nebem?

Z lidových rozprav J. M. Kadlčáka.

Novodobí pochybovači a nevěrci vytýkají katolické církvi a víře vůbec, že balamutí věřící, slibujíc každému nebe, ale až po smrti, pro život ve zdejší, pouť pozemskou však ničeho nepodává, o blaho dočasné vůbec se nestará, pro lid nic nekoná. Církev a víra slibuje blaženost záhrobní, o dobré bydlo zde na zemi nepečuje; nedbá, abychom se dobře poměli za živa. A nevěřice, anebo alespoň povídající, že nevěří v život posmrtný, v život věčný, směle pokřikují ve schůzích i v novinách: co nám po nebi — chceme si hovětí, chceme užívatí po čem se nám zabaží, a proto pryč s vírou, pryč s Církví, pryč od Říma — zavazí, překáží.

Jsou takové nauky správné a pravdivé? Slibuje víra nebe a nedbá věcí pozemských? Těší nás křesťanství jenom blažeností posmrtnou o věci pozemské se vůbec nestarajíc?

Uvažujme!

Křesťanství arcíť v první řadě na paměti majíc život věčný, cíl a určení člověka stvořeného k blaženému životu nebeskému učí a vede nás tak, abychom stále měli na zřeteli věci poslední: nebe a peklo. Víra zaručuje velkolepou, nekonečnou odměnu všem, kdož věrně slouží Bohu zde na světě, dobré činíce a zleho se varující. Církev slibuje věřícím věčnou slávu

nebeskou za život mravný, ctnostný. Jak velkolepá mzda, jak převzácná odměna za práci nepatrnou, když víra za dobré skutky nebe nám slibuje a zaručuje.

Taková-li záplata se mi nabízí za dobro, kteréž samo v sobě již blaží ušlechtilého člověka a steré mu radosti působí, nebe-li mi kyne, když život svůj zařídím podle učení Církve, zdaž rád a ochotně nesplním, věrně-li nevykonám příkázání Církve? Není-li posilou a povzbuzením velkolepým již pouhá myšlenka, že po tom plahočení vezdejším nekonečná radost mne očekává. Není-li nanejvýš blaživou myšlenka, že v nebi oplývati budu slastmi bezmeznými, trpělivě když ponesu kříž Páně a svědomitě vykonám povinnosti mi za úděl dané, a tím splním vůli Boží.

Kolik lidí by v zoufalství hynulo, kdyby nečerpali síly z víry, že v nebi jim bude odplata dána za utrpení všeliké. Ochotně a bez reptání snášejí obtíže pozemské pouti, anif se těší na nebe.

Z toho všeho nikterak nelze však vyvozovat a dokazovat, že náboženství těší nebem, aniž by staralo se o pozemské štěstí věřících. Ba naopak — a nejučenější vědátoři uznávají pravdu tu — že na světě lidé měli by horoucí peklo, kdyby víra nám všem neoslazovala život vezdejší. Právě náboženství nejlépe a nejučinněji chrání práva jednotlivců a nejvíce přispívá k tomu, co nazýváme štěstím a blahobytem pozemským.

Význam náboženství na pospolitost lidskou již dávní pohané správně uměli ocenit a dobře pravili, že bez náboženství společnost lidská neměla by trvání. Plato, Plutarch, Cicero, Seneka a jiní mudrci z pohanské doby učili tak. Slavný tvůrce republiky severoamerické Jiří Washington prohlásil náboženství a mravnost za nejsilnější pilíře a nejjistější opory lidské v každém státě. Proto je prvním článkem ústavy jeho zásada, že všechno zřízení státní má základ v Bohu. Není dobrým vlastencem, kdož těmi pilíři — vírou a mravností — otřásá a tím boří pevné základy blahobytu lidského. Rozum i zkušenosti potvrzují, že ani mravnost bez náboženství nemá trvání — hlásal státník americký.

Veliký Napoleon I. prohlásil: „Co by z nás bylo bez náboženství? Pro nejsličnější ženu a nejšťávnatější hrušku lidé by se rdousili a vraždili.“ — „Však se zděsí svět až pozná, co znamená úpadek mravnosti, nejzdárnější dcery víry“, prorocky předpovídal již roku 1784 švýcarský dějepisec Jan v. Müller.

Bez víry není člověk životem jist, nemá jistoty jmění, bezpečnosti cti. Život náš je na zemi poklad nejvzácnější. Vše pozemské z něho se prýští. Obětujeme všechno, jen abychom život zachovali. Co by se dělo bez páteho příkázání, jež velí: nezabiješ! Jenom v sebeobraně, když jinak záchrana možná není, křesťan chápe se smrtící zbraně, aby vlastní život zachránil. Vraždí-li ze msty, hněvu, závisti, zřetnosti, páchá hrozný zločin: hříchem velikým je ničení života teprve pučícího v lůně mateřském, anebo samobojeví. Církev nařizuje, že smí jenom biskup dáti rozhřešení z vraždy bližního, a kdo bezbranné, nenarozené dítě usmrtí, z Církve je vyloučen. Kdo spáchá samovraždu, do země posvěcené pochován býti nesmí.

Ejhle, jak bdí Církev nad bezpečností života a chrání nejslabší, bezbranné. Kde se náboženství neprohlašuje za soukromou záležitost a nevěra okázale nehlásá, tam je život lidský jistější o půl noci v lesní samotě, než ve společnosti od Boha odpadlé na tržišti veřejném o poledni. Jakmile se nedbá desatera a v tresty Boží nevěří, veta po jistotě. Prostě: „nezabiješ!“ více chrání život náš než všechny šibenice, žaláře, policie, vojsko a pevnosti nejtvrdší.

Neméně vzácný poklad nenahraditelný je zdraví. Nedá-li milionář ochotně půl jmění za kousek zdraví promarněného? Ba všechny poklady milerád by obětoval, kdyby mu někdo vrátil zdraví ztracené. Jak často slýchám vzdech: vše bude zase dobře, až jenom ozdravím. A kdo chrání více a lépe zdraví nad Církev předpisy svými o postech a umírněnosti všeho pozemského? Mnohé nemoci mají původ v nemírnosti a nezřízeném požitkářství. Věhlasný kazatel francouzský Bourdaloue nebyl nikdy churav. Přítel jeho lékař kdysi vyzvídal, odkud podivné zdraví. „Nasytím se denně toliko jedenkrát,“ odvětil kazatel. „Tajemství toto nezradte nikomu, sice konec naší moudrosti; lékaři by pak vlastně byli zbyteční,“ prohodil lékař.

Kolik lidí ročně hyne opilstvím a obžerstvím. V Anglii ročně 52.000 usmrcuje lihovina. U nás poměry jsou ještě horší. Nepečuje Církev o blaho pozemské, nechrání zdraví, poklad nenahraditelný, když zakazuje a trestá obžerství a nemírnost všelikou, hřichem prohlašujíc opilství a požitkářství?

Abychom snadno dovedli zachovati míru ve všem, žádá a ukládá Církev občas malé sebezapření u věcech jinak dovolených. O zdraví duše i těla pečuje katolická Církev, když bez ustání hlásá umrtvování chtíčů a sebezapření ukládajíc zvláště rodičům, aby děti vedli k mírnosti.

Jak děsné choroby způsobuje necudnost smilná! Hrůza obejde člověka, spatří-li na bližním hrozná následky, jakéž způsobuje nemravný život. Nepečuje Církev o blaho naše vezdejší, když ukládá všem věřícím čistotu těla i duše a trestá přísně necudnost všelikou? Čím zbožnější člověk, tím také zdravější.

Ano i krásu a lepost těla chrání náboženství. Hlásá, že člověk má tělo a duši spojené v bytost do smrti nerozlučnou. Tělo působí na duši a tato vliv nemalý vykonává na tělo. Tudíž nezůstane beze stopy ani ctnost, jakož i hřích tělu vtiskne znaky své. Pýcha, hněv, zášť a nenávisť, žárlivost a hlavně všeliké neřesti na těle ryjí děsné stopy, hyzdí člověka i po stránce tělesné. A neméně i laskavost mírná, skromnost nelíčená, čistá mysl a zbožná vroucnost činí tělo sličné, ozařujice zvláštní něhou člověka. V oku čistého záblesk nebe, v zraku smilníka žár pekla svítí a hárá.

Tři věci prý nám Pán Bůh z ráje uštedřil: květy, hvězdy nebeské a čisté oko nevinného dítky. Co činí milou, něžnou, tak krásnou tvář dívky kvetoucí? Ani nach lice, ani běl šíje a stepilost těla, nýbrž oko čisté, zrcadlo neporušené čistoty poutá nás a obdiv budí. Skvost nejvzácnější dal Bůh ženě v cudné neporušenosti a Církev poklad ten chrání, přísně trestajíc smyslnost necudnou.

A což majetek, jmění osobní: ob stojí a zachová se bez náboženství? Proudhon, tvůrce nauk socialistických, praví: Majetek je krádež. — A co praví Církev? Bůh je pánem všeho míra. Jeho jest nebe i země s veškerým tvorstvem. Bůh však v neskonalé dobrotě člověku dal podíl z majetku svého ustanoviv, aby lidé všeho, což stvořil na zemi, užívali s mírou a rozumně. Krutě však trestá, když těchto darů Božích nerozumně nadužívají. Ze svého tedy Tvůrce dal člověku k užívání darů všelikých ale zároveň v 7. a 10. přikázání ustanovil: nepokrádeš, ani nepožádáš což bližního jest. Hle, taký je názor křesťanský o majetku.

Kde víra není záležitostí soukromou, nýbrž prochvívá všecek život pozemský, tam není 10letých lupičů, 12letých zbojníků; není utiskovatelů ani utiskovaných. Neboť boháč ví, že je pouhým správcem jmění, z něhož nadbytek patří chudině. Kde vládne náboženství, tam neprohýří jednotlivců za noc výdělek tisíců a neutápí v požitcích nezřízených, co zástupy dělníků v potu nadřely.

Není vůle Boží, aby jedni hromadili miliony a jiní hladem zmráali. Nesrovnává se s křesťanským názorem mravním, aby mramorové paláce se budovaly pro němou tvář a dělníku neopatří obydlí člověka důstojné. Není křesťanským, když urozená paní psovi ustele na hedvábné pohovce a vedle v chatě polozbořené na hrubé slámě polozhnilé hladem hyne nemluvně chudé matky.

Nauky na Boha nedbající arcif učí: užívám svého jak chci, kdy chci a kde chci — co komu do toho? Víra však do duše hřímá: hospodář s majetkem, jehož jsi pouhým správcem, podle příkazů Páně, neboť vydáš Jemu počet z vladařství svého. Byla by na světě bída a hlad, kdybychom všichni dbali hlasu Církve a plnili věrně, což víra nám předpisuje? Církev učí a hlásá milosrdenství a provádí činem, co slovem hlásá, jak dokazuje sv. Ambrož, zakladatel veřejné dobročinnosti křesťanské; biskup Landerich, zakladatel Hôtel de Dieu v Paříži, sv. Bernhard, sv. Vincenc z Pauly, sv. František, zakladatel 3. řádu, Don Bosco, zakladatel útulen pro trestance a mládež skleslou, řád milosrdných bratří a sester, P. Damian, apoštol malomocných, řád Bílých Otců, kteří potírají otroctví, a steré jiné ústavy a řády katolické, o jejichž působení na sklonku svého života řekl Montesquie: „Podivno! Náboženství, kteréž zdánlivě jenom o nebe a život posmrtný pečuje, je přece jenom základem a pramenem všeho blaha pozemského.“ A Maxim Du Camp přiznává: „Spravedlivo a správně je doznati, že dobročinné ústavy, jimiž tolik běd a neštěstí se odčiňuje, původem svým jsou vesměs dílem církevním. Z toho soudím, že nejlepším průvodcem v bludišti života přece jenom je víra.“

Dobré jméno nad zlato, nejlepší dědictví, skvost vzácnější diamantu. A kdo chrání tento poklad před podlostí zlomyslnou, kteráž poslintá a pokálí vše? Nevydáš svědectví nepravého, nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému, nařizuje desatero, zákon Boží. Když pak přece člověk slabý se zapomněl a čest bližního porouchal, přísně žádá církev zadostučinění a nápravu. Nařizuje škůdci napravit chybu, byť sebe větší mu to působilo nesnáze a obětí to vyžadovalo citelných.

Ale což jest krása, zdraví, moc a sláva, čest a život proti klidu, míru v duši. Ráj má na zemi člověk dobrý, jemuž svědomí nijak neruší pokoj srdce. Kdož v lásce žije s bližním a důvěřivě ve všech záležitostech se utíká k Nejvyššímu a pravdu miluje nade vše, cítí v duši odlesk nebeského klidu. Zdaž možný je takový život bez náboženství a živé víry?

Není člověka a nebude, aby nehody různé, neštěstí, strasti a zlé přihody nestrpčily mu vezdejší život. Kdo potěší srdce sklíčené a povzbudí mysl pokleslou, víry-li nemá člověk ubohý? Víra učí mne trpělivě snášeti bídu a starosti, křivdy a nehody, v nichž vidím prst Boží a pokutu za hříchy v životě vezdejším, abych po smrti očištěn vejíti mohl do slávy věčné.

Myšlenka, že Kristus Pán na kříži trpěl za hříchy světa upokojí duši a posilní v dobách nejkrušnějších. Co nahradí ve chvílích zlých onu útěchu, kterouž do srdce žalem zdrásaného vlévá Církev? Věda? Osvícenost? —

Kde zašla jasná záře víry živé, tam hledáš marně jitřenku naděje. Tam je malomyslnost a zoufalství údělem trvalým.

Zdaž tedy zájem náš a prospěch pozemský nežádá, abychom bránili a chránili víru, poklad nenahraditelný, kterýž nedáme si uzdmout, neboť bez víry, bez náboženství netoliko nebe, ale ani štěstí pozemského a blaha vezdejšího není. Víra netoliko nebem nás oblažuje posmrtným, ale ona též na světě těší chudé a opuštěné, chrání slabé, ujímá se trpících a lkajících, zajišťuje dobro na zemi.

Z víry čerpá člověk sílu, odvahu, vytrvalost a neohroženost; z náboženství bere útěchu a mír duše, bez nichž život na tomto světě stal by se břemenem nesnesitelným.

Sudte nyní sami, kdož pravdu dí: ti domnělí přátelé, kteří hlásají, že bez víry člověk se obejde, neboť beztoho prý těší stále jenom tím nebem posmrtným — anebo hlasatelé slova Božího, kteří učí nás Boha znáti a podle víry katolické žiti i umříti.

Odpovězte nyní sami, zdaž víra člověka toliko nebem těší a o vezdejší svět se nestará.

Mládí sv. Jana Zlatoústého.

Z francouzského podává Jos. Weiss.

Jan narodil se kolem roku 347 v Syrské Antiochii na březích řeky Oronty za panování císaře Konstantina. Matka jeho, zbožná Anthusa, v mladistvém věku provdala se za důstojníka, bohatého a vznešeného Sekunda, jenž po dvou letech manželství již zemřel; osiřela se synem a dcerou. Po svém otci zdědil Jan pevného, hrdinného ducha, jenž bojem vždy více se utužoval, krásu těla a půvabné způsoby. Jeho vůle byla tak pevná, že nepřátelé umíněným a hrdým jej nazývali, kdežto v pravdě byl pokorný a tichý.

Na starém obraze, jenž v Cařihradě se uchoval, vypodoběn Jan takto: malá, však přiměřená a štíhlá postava, pohled důstojný a vznešený, hlava oválová, věnčená jemnými, hedvábnými vlasy, podivuhodně vykrojená ústa, nos čistého řeckého profilu, široké, vysoké čelo, ohnivé, však zároveň klid duše věstící oči.

Po matce zdědil srdce velmi citlivé, schopné nejjemnějších záchvěvů i nejprudších pohnutí, přístupné všem citům vznešeným však mnohdy převelmi bolestným.

Nadšený duch jeho do závratné výše stoupal ve svatém rozhorlení, jako opět rozplýval se ve styku přátelství pravého. Vše naň mocně působilo, pohled na dobro, pohled na zlo, ruch velkých měst i hluboké ticho samot. Duch jeho zachvíval se při styku s lidmi i věcmi: byl jako lýra jemně naladěná, jejíž struny z vnuknutí Božího měly vydati zvuky přerozmanité a souladu nejlepšího.

Mládí jeho nazvati lze šťastným. Hrával si se svými soudruhy, mladými Syřany stejného věku a rovného stupně společenského, pod mramorovým sloupořadím a na náměstích sličného a bohatého města rodného, právem zvaného perlou východu. Vesele proháněl se pod čistými modrými nebesy v záři usměvného slunce, jež vše milým jasem oblévalo. Tu nebylo ani krutých zim ani palčivých let, ježto vánek mořský řekou přiváděný mírnil parno letní. Byl by zde hotový ráj, kdyby občasné bouře a přivaly deště nerušily svým pustošením velebný majestát tamní přírody. Častěji též a to neočekávaně zatřásla se i půda země a zeměřesení zachvacovalo budovy s obyvatelstvem.

A takového rázu byl i duch Janův, světlý a příjemný, avšak pojednou jako blesk vyšlehal za jasného dne a zachvacoval a ve prach obracel slávu a chloubu lidskou, jež zdála se nedotknutelnou.

Anthusa dopřála svému synu výchovy, přiměřené dětem z nejbohatších rodin v Antiochii. Posílala jej do gymnasia t. j. tělocvičny a k učitelům gramatiky či písemnosti a řečnictví.

V gymnasiu naučil se úhledným způsobům držení těla, takže pohyby jeho veskrze byly ladné a souměrné. V otužujícím tělocviku nabyt pevných svalů a naučil se tělo vůli své podřizovati a jemu panovati. Ve svých řečech pozdějších častěji užívá obrazů tělocvičných, aby poučil věrné, kterak mají smysly své krotiti a s nimi bojovati.

Ve školách gramatických učil se čísti a psáti. Bylo tehdy obyčejem u křesťanů, že seznamovali děti své také se spisovateli pohanskými jako s prameny krásna přirozeného a rozumu vytríbeného. Chtěli tím také ukázati pohanům, že nepohrdají vzděláním a formou ušlechtilou, že však na ni vštěpiti možno pravou moudrost života křesťanského.

Matka Janova, jakkoli velmi zbožná, neváhala zasvětit syna i do vzdělanosti pohanské. Pohřížil tedy Jan ducha svého i do klasiků řeckých a sbíral zrna poesie v básních Homerových i jiných. — Když sám pak spisovatelem a řečníkem se stal, uvedl do svých řečí rytmus a kadenci takovou, že jemnému sluchu Antiochanů lahodily jako šumot vln zlehka oddychujících na březích syrských. Vmísil do nich též půvaby poesie, příběhy obveselující a události zajímavé, jež čerpal ze vzpomínek svých klassických studií.

Doma učila jej matka učení Kristovu. Ve svých kázáních praví: „Rodiče vaše vzdělávali vás ve zbožnosti; od mládí útlého zasvěcování jste byli v Pisma svatá.“ Každodenně otvírala Anthusa knihu Písem svatých: četla v ní sama, později dávala v ní čísti svému synovi, jenž záhy okoušel medu slova Božího. Zdá se, jako by vzpomínal na tyto zbožné chvíle v domácnosti, když malebně vyličuje událost biblickou o Anně, matce Samuelově, aneb když chválí matku Macchabejskou.

Vypravování v knize Genesis, prosté a půvabné jako Homerova, Abel a jeho stáde, zasnoubení Rebekky, Noe a potopa světa, Josef na dvoře Faraonově okouzila jej tou měrou, že vžil se do prostého tonu příběhů těch a dovedl jej ve svých výkladech Písmu svatého velmi dobře nápodobiti.

Svatá evandělia a Skutkové apoštolů zaujali pak jeho ducha i srdce; zvláště svatý Pavel, jeho cesty, žaláře, zázraky a jeho výmluvnosti do nadšení přiváděly ušlechtilého jinocha a budily v něm touhu státi se apoštolem. A četba o činech apoštola národů musila naň působiti mocněji než na nás. Vždyť Antiochie, jejímž dítětem byl Jan, byla svědkem činnosti velkého apoštola a naslouchala slovům jeho. Dosud ukazovali ve čtvrti Atsigonia zvané místo, se kterého sv. Pavel kázal a dům, který posvětil svou přítomností. Anthusa mohla tedy ukázati svému synu místa, kde zrodilo se křesťanství a která svědčila o prvých zázracích.

Sem do Antiochie prvně zavítali hlasatelé křesťanství z Palestýny, zvěstující evandélium nejen židům nýbrž i Řekům. Počet na viru obrácených byl hned tak četný, že apoštolé poslali tam Barnabáše, aby o stavu církve podal zprávu. Ten pak nemaje se za schopna, aby tak četnou církev sám spravoval, vyhledal v Tarsu Pavla, jemuž předal úřad kazatelský. Z Antiochie později vydávali se na cesty apoštolské.

Jan počal milovati rodné město své ne tak pro četné a krásné jeho stavby a paláce, jako pro čest, že v něm tak zdárně zkvetlo křesťanství

a že v něm prvně věřící přijali jméno křesťanů. Blahořečil městu svému, že stalo se druhou kolébkou křesťanství, středem světelným, odkud zářila nauka Kristova do Malé Asie a na ostrovy moře středozevního.

Toho dne, kdy Antiochii opustiti musil bera se do Cařihradu, oplakával ji, vždyť celým srdcem k ní přirostl. V řeči své praví: „Chcete chváliti Antiochii? Nechvalte mi však háje Dafniny, ani četné a vysoké cypřiše, ani bystré prameny, ani četné obyvatelstvo, ani rozkošné a volné její procházky, kde až do posledních hodin nočních lid vesele se prochází, ani mnohé její trhy; vždyť všechny tyto přednosti uspokojují jen smysly a omezeny jsou na tento pomíjející život pozemský. Však chváliti Antiochii je: ukázati na ctnosti jejích obyvatelů, na jemné jejich mravy, hojné almužny, důstojné slavení církevních slavností, jejich skromnost a moudrost.“

I okolí Antiochie bylo krásné a zajímavé. Četné kapličky, roztroušené na venkově obklópovaly město pásem víry a šířily v okolí ovzduší zbožnosti. Malé ty svatyně zasvěceny byly mučedníkům, jichž ostatky a obrazy v nich se chovaly. „Martyria“, tak se nazývaly, (Boží muka) byly rozšířeny všude, na úpatí hor, uprostřed skal, u pramenů, podél řeky Oronty ve stínů říčních stromů i rostlin.

K těmto malebným svatyním ubíral se Jan často v průvodu své matky. Sem potom později zavítal jako kněz, aby na hrobech mučedníků konal obět největší a na počest jejich řečnil před lidem četně shromážděným.

Za učitele řečnictví zvolila Anthusa svému synovi slavného Libania, téhož Libania, který velebil Juliana Apostatu, že obnovil hellenismus či kultus bohů pohanských. Než volbou touto nebyla víra Janova uvedena v nebezpečnost, poněvadž pohanství již umíralo a vliv rodinný byl daleko mocnější než výmluvnost pohanského učitele. — Libanius těšil se tehdy pověsti světové. Byl vyučoval v Athénách, v Cařihradě, v Nikomadii a uprostřed skvělé dráhy své zaujat touhou po domově, vrátil se do rodného svého města, aby v něm otevřel školu svou.

Jeho bývalí žáci, rozptýlení po celém císařství, zaujímali vysoká postavení; byli vládci v provinciích, prefekty, konsuly, biskupy, císaři. Při svých známostech u dvora císařského i u armády zmohl velmi mnoho.

Anthusa počítala, jak výhodno bude jejímu synu seznámit se s mužem takovým. Jan poslouchal tedy přednášky učitele, který byl nejen řečníkem a učitelem řečnictví, nýbrž sledoval a provázel vlivem svým žáky, když školu jeho opustili. Žádný neodloučil se od něho bez doporučení, jež mu usnadnilo přístup do správy státní.

Když poprvé zasedl Jan mezi žáky, tázal se Libanius jeho spolužáků, či synem je.

„On má jenom matku,“ odpověděli.

„A jak dlouho je vdovou?“ tázal se dále.

„Již dvacet let.“

„Velcí bohové“, zvolal učitel, „jaké to ženy mezi křesťany!“

Takovou pochvalu náboženství i vdovství vynutila zbožná Anthusa z úst zatvrzelého pohana.

Nelze ovšem říci, že by u Libania naučil se Jan výmluvnosti; docházeli mu dávno již dech se skomírajícím pohanstvím; naučil se však pravidlům řečnictví a různým ozdobným způsobům rozhovoru, jež napomáhaly ve výmluvnosti prospívati. Zde poznal různé druhy řeči: řeči popisné, různá přirovnání, řeči pochvalné či elogie, řeči obžalobné, apologie, výpady. Zde nabyl podivuhodné zručnosti přecházeti od jedné věci ke druhé, zde nabyl

vynalézavosti v myšlenkách a hladké výmluvnosti. Jako biskup Cařhradský, zanesený pracemi duchovní správy, byl potom vždy hotov řečniti a vzbuzoval úchvatnými řečmi bouře nadšení a pochvaly. Když zpozoroval, že posluchačstvo bylo roztržité a neposlouchalo, zaujal pozornost jeho řečnickými obraty, otázkami, rozhovory a zajímavými lícněmi.

Pozorný i nadaný žák brzy vyrovnal se svému učiteli, jenž pomýšlel již na to postoupiti mu stolicí svou, kdyby křesťané pro své cíle mu jej nepřebírali.

Týmž časem studoval Jan též filosofii dle návrhu Andragathia, o němž pouze jméno jeho potomstvu se zachovalo. V dobách těch staré systémy filosofické splývaly v jedno a tvořily tak zvanou gnosti, v níž převládal platonismus. Vyučování záleželo hlavně v dějinách filosofie, kterou učitel vysvětloval, důraz klada na myšlenky, jež jemu se nejvíce zamlouvaly.

Tak poznal Jan všechny slavné filosofy, Pythagora, Sokrata, Platona, Aristotela, Zenona, Diagoru a jiné. Úsudek, který si o nich utvořil, není pro ně lichotivý. Stěžuje si do nejasnosti a temnoty, jež spisy jejich obestírá a širšímu čtenářstvu nepřístupnými činí; bez velké námahy těžko jim rozuměti a mnohdy ve mnoha slovech zase se ztrácí. Přiznává jim však půvab řeči a slohu, jež si hledí osvojit; než výsledek námahy jejich velmi jest nepatrný, sotva v několika bodech souhlasí jejich názory. Poslední venkovan ví daleko více o cíli života a nesmrtelnosti duše, šel-li do učení k apoštolům, kteří byli jen prostými rybáři. Ve svém mládí nesoudil ovšem Jan tak přísně; jsa shovívavým k sobě, byl shovívavým i k jiným. Chodil do divadel, účastnil se her, neoddává se však ani zahálce ani roztržitosti. Mezi spolužáky svými vždy vynikal pilností i slušným chováním.

Nikdy nemohli četní jeho nepřátelé, zkoumajíce mládí jeho, objeviti ni nejmenší poskvřny. A za to děkoval matce a pilnému studiu. Příště dále.

Kurs národohospodářský, který měl býti pořádán Katol. spolkem českých učitelů na Moravě letos o hlavních prázdninách, odkládá se z příčin velmi vážných a nepředvídaných na budoucí rok.

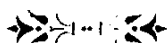
Valná schůze Katol. spolku českých učitelů na Moravě bude dne 18. srpna t. r. na Velehradě. Pořádek: 1. Volba výboru. 2. Náš program. 3. Volné návrhy. — Po valné hromadě týž den večer začnou duchovní cvičení učitelská.

Duchovní cvičení pro učitelky. Jako pára, jež sotva se ukáže, opět se ztratí, tak letí rok po roce. A než se nadějeme, stojíme již na prahu desátého roku. Vždyť letošního roku tomu deset let, co konaly se první exercicie učitelek na Moravě. — Jak důležitý jsou pro nás! Scházíme se k nim, abychom čerpaly nové síly a statečnosti v povolání. A té jest nám v hojně míře zapotřebí. Žijeme v době velmi pohnutlivé, přímo nebezpečné. Všude se jeví nářek, sténání doléhá stále k uchu našemu. A odkud kyne nám pomoc? Obrodme se, obraťme se k Tomu, jenž jest zdroj vši milosti! Přivíňme se cele k Učiteli Božskému, učme se od Něho všem ctnostem,

jež mají zdobiti každou vychovatelku mládeže! A kde najdeme pokynů příhodných, jak by měl býti spořádán náš život? Duchovní cvičby nám je podávají hojně. Nuže, sestry v povolání, nedejme si vzítí tak blízké příležitosti, nýbrž využítukjme každé chvíle k nápravě života! Mluvme si upřímně! Jsme též sláby; ta v tom, ona v jiném směru. Tedy posilňme mysl i srdce své! Zvláště těm statečnosti velké třeba, jež snaží se vyhověti oběma stranám -- katolické i svobodomyšlné. Jak veliká to chyba! Kéž vyléčí takové slabochy častá rozjímání a modlitby naše společné! Přijďte tedy všechny k prameni záchrany, zvláště vyzýváme ty, které dosud nebyly účastny exercicií. Dostavme se v plném počtu, abychom opět našly mír v srdci a klid ve svědomí, abychom snáze snesly tíže a břemena Bohem nám uložená! Sejděme se v Přerově všechny, jež jsme byly na některých duchovních cvičeních v minulém devítiletí! — Přihlášky přijímá do 10. srpna t. r. ctihodná sestra představená „Školských sester“ v Přerově. — Na shledanou v Přerově dne 17. srpna.

Věci Slovinské. Katolické učitelstvo bratrského a nám nad jiné milého kmene Slovinského, soustředěné v Slomškové Svaze zakládá podle našeho příkladu Učitelskou Zádruhu. Pobratimi Slovinšti si za vzor berou Zádruhu Katolického učitelstva moravského a za podklad stanovy našeho sdružení záloženského kladou. Jinak mezi Slovinci zuří boj podobný jako u nás. Liberální učitelstvo tamnější sice stále mluví o svobodě, o úctě ku přesvědčení každému, o volnosti mínění — ale kde se jedná o katolického učitele provádí nejošklivější násilí a terrorismus. Slomškaře pronásledují, hanobí, vylučují z organizace a kde mohou je i v životě veřejném nekřesťansky napadají. Což divu, že i tam učitelstvo smýšlení katolického se krčí a bojácně ustupuje, nikde nemajíc opory pevné. Vládou tam liberálové na místech rozhodujících tak jako — jinde. K.

Ferialní výpravy. O letošních prázdninách uspořádá Jaroslav Karásek, c. k. učitel tělocviku v Brně, šestou a sedmou výpravu a sice: I. V druhé polovici července osmidenní výpravu do Solné komory a na Královské jezero v tomto pořadí: Vídeň, Semmering, Lubno, Erzberg, jezero Leopoldsteinské, Gesäuse, rokle Lichtensteinova, Solnohrad, jezero Královské, Schafberg, Ischl, Ebensee, Gmunden a po Dunaji z Lince do Vídně. Poplatek za veškeré jízdné, byt a stravu činí z Brna: pro studenty 95 K, pro nestudenty 112 K; z Prahy: pro studenty 108 K, pro nestudenty 125 K. II. V srpnu dvanáctidenní výpravu do Slovinských Alp, na Bledské jezero a okolí a sice: Vídeň, Semmering, Štýrský Hradec, Lublaň, Postojna, Terst, Miramare, Benátky, Trbiž, Bledské jezero, Bochyňské jezero, Celovec, Vídeň. Poplatek za veškeré jízdné, byt, stravu a vstupné do jeskyň Postojenských činí z Brna: pro studenty 142 K, pro nestudenty 168 K; z Prahy: pro studenty 155 K, pro nestudenty 181 K. Byt i strava jest velmi slušná, nikde není ubytování hromadného. Přihlášky se zálohou 20 K přijímá pořadatel na první cestu do konce června, na druhou do 15. července. Ostatní obnos složití nutno nejdéle týden před počátkem cesty.

Z literatury.

Jak zacházeti s dětmi hluchoněnými. Napsal Josef Kolář, ředitel mor. zem. ústavu pro hluchoněmé v Ivančicích. — Doporučujeme. Posudek přineseme příště.

Ludmila. Ročníku V. vyšly svazky 4. a 5. Svazek čtvrtý přináší z povolaného péra nestora katolických spisovatelů a novinářů našich Petra Kopala časový román „Defraudant“. Velice oblíbený autor podává čtenářstvu příležitost seznati různé nitky sítě, do jakých zaplete se zpravidla řádný, příčinnivý a talentovaný úředník peněžních ústavů. Vždy v pozadí stojí hřích — vášeň. Autor jako kněz, jako lékař chce odstraniti zlý bodák soudobé společnosti výstrahou. Také tato práce, jako jiné tohoto autora, jest velice záslužnou. Ve svazku pátém setkáváme se s prací Vlasty Pittnerové „Došla štěstí . . .“ Druhá povídka v tomto ročníku ze života rodiny učitelské. Jako první „Neobstála?“ tak i druhá povídka „Došla štěstí . . .“, ač každá ta práce jest prací jiné autorky, obě přece svědčí o tom, jaká snaha v učitelských rodinách panuje, aby děti učitelů byly vzorem svému okolí. Chválíme uznalost obou spisovatelek, zasluhuje toho věru opravdová, všestranná péče učitelských rodin o své potomstvo. Známe sami mnoho případů, že po celou řadu let, ne-li po život celý starostlivý učitel a pečlivá jeho žena časem i nejpotřebnější si odřeknou, jen aby viděli své děti řádné, s náležitým vzděláním pro život. Co tichého štěstí, ale také jaké potoky tichých slz vyteklo již v těch tichých našich školách . . . Přečte-li čtenář „Neobstála?“ i „Došla štěstí . . .“, jen malý obrázek může si učiniti o intimním životě v rodinách učitelských, vždy však v jejich prospěch. — Doporučujeme vřele sbírku zábavné četby našeho lidu, „Ludmilu“, neboť všechny dosud vyšlé svazky jsou svědectvím, že snaží se jen pečlivě vybranou četbu, a to původní, čtenářstvu svému předložiti.

Spisy proti alkoholismu doporučený ministerstvem školám. „V lidových rozpravách lékařských“, vydávaných redakcí doc. dra. L. Haškovce nákladem J. Otty v Praze, vyšla jakožto číslo 20.—21. celé sbírky vhodná, velice vhodně psaná brožura proti alkoholismu, obsahující dvě pojednání a sice: Alkoholismus. Krátký přehled časových otázek. Sepsal dr. Jan Šimsa. Alkoholismus a škola. Napsal dr. Duchoslav Panýrek. Cena brožury 1 K 20 h. Brožura tato byla výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 6. dubna 1903, čís. 934, doporučena školám obecným, měšťanským, středním, jakož i ústavům učitelským a spolu bylo učitelstvo těchže škol a ústavů na tento spis upozorněno.

Výborné cestopisné dílo „Nová země na severu“, výprava kapitána Otty Sverdrupa k severní točně postoupilo k sešitu 10. s četnými ilustracemi v textu a dvěma přílohami „Noční útok na Baye na podzim r. 1901“ a „Fram v zimě r. 1901“. Popisují se zde znamenitě velice zajímavé události lovecké, cesty, některé zkušenosti o psu polárním a jeho nemoci, některé práce a p. Cestopis náš jest skutečně věrnou fotografií všeho, co dělo se s našimi přáteli v nepřístupných samotách ledového moře — Cena sešitu 60 hal. — Na skladě má každé knihkupectví aneb nakladatelství J. Otty v Praze, Karlovo nám. 34.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Příspěvky se honorují.

Inserty účtují se levně.